

Как се изгражда приобщаваща училищна среда – модел на Център за приобщаващо образование и пет училища-партньори

Какво – защо ...

Какво е приобщаващо образование и защо моделът, който създадохме е иновативен? През последните 14 години следим и работим приобщаващото образование да се случва все по-органично и осъзнато в българското училище. Ако до скоро акцентът беше промяната в нагласите на учителите и родителите, че мястото на всяко дете е в общата класна стая, днес целите ни са да подкрепим училището чрез структуриране на работата му в посока израждане на приобщаваща училищна среда, така че всяко дете да може да развие напълно своите възможности.

Философията е проста, процесът е сложен. Зад „приобщаването“ като философия се крие нещо присъщо на всеки човек – уважение към другия и споделяне на един общ свят. За учителя, който подхожда към учениците си с разбиране и любов – всеки ученик е различен – един чете по-бавно, друг трудно седи на едно място, трети пише с лявата ръка, четвърти не успява да се сприятели с останалите и така до последното дете в класа. За родителя, неговото дете е уникално, различно. Различието само по себе си е ценност и ни обогатява – развива способността ни да мислим и да изпитваме емпатия. Учениците все по-настойчиво изразяват нуждата си да останат различни и като такива да бъдат уважавани и разбирани. Учителите искат да бъдат преди всичко ефективни в клас, уважавани и подкрепени. Родителите искат детето им да се чувства добре в училище, а тяхното мнение да се зачита. Така стигнахме до един модел изграден върху взаимното уважение и зачитане.

... Как се изгражда приобщаваща среда в училище?

Отговорът, който предлагаме е с участието на всички в общността: *на директора на училището, на учителите като екип, на родителите и учениците.* Приобщаването е колективно усилие, което изисква истинско екипно действие.

Към училището днес има очаквания за промени в различни посоки. Приобщаващата училищна среда посреща голяма част от нуждата от промяна. В процеса на работа, Център за приобщаващо образование, заедно с пет училища-партньори успяват, за първи път в български условия, да структурират училищните процеси по начин, който отговаря на новата училищна реалност и на очакванията за промяна в подкрепа на различието на всяко дете. Това ние нарекохме *първи за България*:

Модел за приобщаваща училищна среда

Моделът включва четири основни области на училищното развитие:

- 1. Училищно управление**
- 2. Педагогически практики**
- 3. Защитена среда в училище**
- 4. Партньорство с родителите**

Приобщаващо училищно управление

- Визия на училището с ясен приоритет върху приобщаващото образование.
- Политика с фокус върху работата в екип.
- Квалификационна програма за учителите.
- Училищна политика за ранно разпознаване на трудности в ученето.
- Подкрепа за педагогическия и непедагогическия персонал.

Приобщаващи педагогически практики

- Идентифицирани са силните страни в ученето на всяко дете.
- Преподаването е с разнообразни методи.
- Оценяването е диференцирано.
- Учителите работят активно с всички ученици, включително с децата с нужда от допълнителна подкрепа.
- Учителите работят в екип за децата с нужда от допълнителна подкрепа.
- Класните стаи са подредени, така че да отговарят на нуждите на децата.
- Има добронамереност и приемане в класната стая.

Защитена среда в училище

- Процедура за докладване за закрила на детето.
- Подбор на персонала, съобразен с принципите на детската закрила.
- Кодекс на поведение за възрастните, който указва неприемливо поведение.
- Политика за закрила и безопасност на учениците.
- Еднакво право на закрила за всеки ученик.
- Консултиране на политиката за закрила и решенията с ученици и родители.

Партньорство с родителите

- Визия на училището, която определя ясно ролята на родителите в училищния живот.
- Учителите споделят с родителите развитието на детето и си сътрудничат с тях.
- Училището създава равни възможности за участие на всички родители в училищния живот.
- Училището дава възможности на родителите за участие в различни инициативи, клубове и др.

Стъпки за въвеждане на модела за приобщаваща училищна среда – Анализ на училищната среда; Избор на приоритети и поставяне на конкретни измерими цели; Формиране на екипи и разпределяне на отговорностите; Изработване на план, съгласно избраните приоритети; Работа за реализация на плана; Проследяване на напредъка.

Принципи на модела – Приобщаващата училищна среда се изгражда едновременно във всички нейни области – управление, класна стая, родители и защитена среда. Самодиагностиката дава представа на екипа къде се намира училището и структурира работата му в посока приобщаваща училищна среда. Решенията се взимат след анализ на наличната информация и данни. Екипът от учители заедно обсъжда приоритети на работа, споделя опит, планира и изпълнява. Изграждането на приобщаващо училище е постоянен процес, а не еднократен акт или „идеално училище“. Менторството осмисля и помага да се приложи натрупания опит.

За първи път в български условия се предлага модел и цялостна методология за изграждане на приобщаваща училищна среда. Методологията се фокусира върху ролята не на отделния учител, а на всички участници в процеса – директор, екип, разнородната група на родителите и предлага конкретни стъпки за въвеждане. Работата на Център за приобщаващо образование по разработване на тази методология продължава с участието на петте училища 104 ОУ “З. Стоянов” София, 171 ОУ “С. Попов” Нови Искър, 202 ОУ “Хр. Ботев” Долни Пасарел, ОУ “В. Левски” Правец, ОУ “Св. Св. Кирил и Методий” Ботевград.

Програма „Едно училище за всички“ се осъществява с подкрепата на фондация „Америка за България“. Център за приобщаващо образование, заедно с училищата-партньори, създаде български модел за изграждане на приобщаваща училищна среда, който може да се приложи във всяко училище в страната.